

OCENIANIE

Wymagania programowe i kategorie celów kształcenia

Oczekiwane osiągnięcia uczniów wynikające z realizacji programu nauczania matematyki są opisane przez wymagania programowe.

W katalogu wymagań programowych na poszczególne stopnie szkolne, w kartotekach do klasówek oraz w planie wynikowym zastosowano takie elementy pomiaru dydaktycznego jak poziom wymagań i kategorie celów kształcenia. Posługujemy się klasyfikacją stosowaną przez B. Niemierkę i Z. Szuriga.

Wymagania programowe: konieczne (K), podstawowe (P), rozszerzające (R), dopełniające (D) i wykraczające (W) są powiązane ze sobą w następujący sposób:

K C P C R C D C W

Obecnie częściej używa się dwóch kategorii poziomu wymagań:

a) poziom podstawowy P (konieczny i podstawowy),

b) poziom ponadpodstawowy PP (rozszerzający i dopełniający).

Poziom wymagań	
Podstawowy [P]	K (konieczny)
	P (podstawowy)
Ponadpodstawowy [PP]	R (rozszerzający)
	D (dopełniający)
	W (wykraczający poza program nauczania)

W dalszej części pracy, klasyfikując zadania, będziemy kierować się tymi dwoma poziomami wymagań oraz kategoriami celów kształcenia: A, B, C, D. Przedstawiamy je w tabelach.

Taksonomia celów nauczania	Określenie czynności ucznia	Określenie konkretnych czynności ucznia za pomocą czasowników operacyjnych
Kategoria celów		
A zapamiętanie wiadomości	Uczeń powinien wiedzieć , tzn. znać podstawowe wiadomości: definicje, reguły, twierdzenia, zależności nie mylić ich ze sobą nie zniekształcać ich	Uczeń umie : nazywać..., definiować... zidentyfikować... wyliczyć..., pokazać... stosować algorytmy
B zrozumienie wiadomości	Uczeń powinien zrozumieć podstawowe wiadomości, tzn. przedstawić wiadomości inaczej, niż były zapamiętane porządkować wiadomości wyciągać proste wnioski	Uczeń potrafi w stopniu podstawowym: wyjaśnić..., zilustrować... rozdzielić..., zinterpretować... uporządkować... zastosować w praktyce... w prostych przypadkach czynić proste skojarzenia... rozwiązywać proste zadania tekstowe
C stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	Uczeń powinien wykorzystać wiadomości, tzn. posługiwać się wiadomościami (wg poznanych wzorów) w praktyce mieć świadomość celu, do którego wiadomości można zastosować (cel ten nie powinien być zbyt odległy od tego, który uczeń osiągnął w trakcie ćwiczeń szkolnych)	Uczeń powinien w sytuacjach typowych : rozwiązywać..., stosować... porównywać..., klasyfikować... rysować..., mierzyć... wybierać sposób... zauważać..., określać... szacować..., projektować... znajdować podobny sposób...

Taksonomia celów nauczania	Określenie czynności ucznia	Określenie konkretnych czynności ucznia za pomocą czasowników operacyjnych
Kategoria celów		
D stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych	Uczeń powinien formułować i rozwiązywać problemy, tzn. • analizować problem • dokonywać syntezy zagadnień w nim występujących • sporządzać plan działania • tworzyć samodzielne i oryginalne rozwiązania problemów • wartościować poznane wiadomości i umiejętności • tworzyć własne kryteria oceny zadania, problemu • samodzielnie zdobywać wiadomości i umiejętności, których nie miał wcześniej	Uczeń powinien w sytuacjach problemowych (zadaniach): • dowodzić..., przewidywać... • analizować..., wykrywać... • oceniać..., wnioskować... • planować..., proponować... • wykonywać kilkoma sposobami... • mieć swój pomysł... • interpretować... • widzieć np. zbyt wiele danych w zadaniu lub ich brak • widzieć wielorakość rozwiązań

Ważne jest zrozumienie różnic między kategoriami celów na poszczególnych poziomach. Istotne jest, aby:

- wiedzieć, iż klasyfikacja ma charakter hierarchiczny, tzn., że osiągnięcie celu wyższego następuje po osiągnięciu celu niższego,
- zauważyć, że w każdej następnej kategorii celów pojawia się więcej czasowników operacyjnych,
- mieć świadomość, że im wyższa kategoria celów, tym więcej wiadomości i umiejętności musi mieć uczeń,
- w szczególny sposób zatroszczyć się o uczniów wykazujących umiejętności z kategorii D, bo są to uczniowie utalentowani.

Warto pamiętać także o zmianach dotyczących wymagań koniecznych do uzyskania oceny celującej. Ilustruje je poniższa tabelka.

TAK BYŁO	OBECNIE OBOWIĄDUJE
Zarządzenie nr 29 MEN z dnia 24 września 1992 r. Zgodnie z jego zapisami stopień celujący otrzymuje uczeń, który: • posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz • biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami ... lub • osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, zawodach sportowych ... na szczeblu wojewódzkim.	Rozporządzenie MEN z dnia 18 sierpnia 2016 r. Ustalenie wymagań na ocenę celującą należy do nauczyciela, ale muszą być zgodne z prawem. Nauczyciel może oczekiwać od ucznia spełnienia wymagań wynikających z realizowanego przez niego programów, ale także wiedzy wykraczającej poza ten program, jeżeli uczeń wykazuje zainteresowanie poszerzaniem wiedzy. Wówczas można go za to nagrodzić dodatkowo, ale nie może być tak, że wiedza wykraczająca poza program lub bycie laureatem konkursu to element konieczny do uzyskania oceny celującej.

Nauczyciel ustala kryteria na każdą ocenę zgodną z Przedmiotowym Systemem Oceniania (PSO), który wchodzi w skład Szkolnego Systemu Oceniania (SSO).